Әнипа МҰХТАРОВА

ШӘКІРТТЕРДІ ШЫҒАРМА ЖАЗУҒА ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Қазақстан Республикасы Білім және
ғылым министрлігі

ҚАЙНАР УНИВЕРСИТЕТІ

Әнипа МҰХТАРОВА

ШӘКІРТТЕРДІ ШЫҒАРМА ЖАЗУҒА ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Арнаулы курс үшін оқу құралы

«АЛУА» ЖШС-інің баспасы
Алматы 2011

УДК 373
ББК 74.268.3
М 80

Қайнар университеті ғылыми кеңесінің шешімімен
баспаға ұсынылған
МҰХТАРОВА Әнипа
М80. Шәкірттерді шығарма жазуға үйретудің әдіс-тәсілдері
Алматы, «Алуа» ЖШС, 2011 — 160 бет

ISBN978-601-278-413-8

Аталмыш кітапта қазақ әдебиеті сабағы бойынша шығарма жазудың тиімді әдістері мен тәсілдері сөз болады.

Шәкірттерді шығарма жазуға төселдіруге педагогикалық тұрғыда басшылық жасау мен шағын шығарма жазуға үйретудің жолдарын өзек еткен бұл еңбек көмекші оқу құралы ретінде ұсынылады. Кітапта әдебиетті оқыту мәселесін әдеби шығарма жаздыру арқылы шешуге деген ұмтылыс әдістемелік нұсқа негізінде дәйектелген.

Жауапты редактор:
филология ғылымының докторы,
профессор **Оразбек Мақпал**
Пікір жазғандар:
филология ғылымының кандидаты,
профессор **Мақпырұлы Серік,**
журналист **Дүйісмағамбетов Мақсат**

УДК 373
ББК 74.268.3
ISBN 978-601-278-413-8

© МҰХТАРОВА Ә. 2011
«АЛУА» ЖШС-і, 2011

АЛҒЫСӨЗ

Қазақстан Республикасының өз тәуелсіздігін алғаннан кейінгі саяси, әлеуметтік, мәдени және білім беру саласында пайда болған түбегейлі өзгерістер елімізде ұлттық мәдениетті меңгерген, білікті де қабілетті мамандардың қажеттілігін айқындай түседі. «Мемлекеттік білім беру саясатының тұжырымдамасында»: «Білім саласын реформалау жолында шығармашылық тұрғыда ойлай алатын, танымдық мәдениеті биік адамдардың жаңа легін, дүниеге этикалық тұрғыдан жоғары адамгершілікпен карай білетін, біліктілігі жоғары мамандарды қалыптастыру идеясы болуға тиіс» - деп көрсетілсе, «Қазақ әдебиетін оқыту тұжырымдамасында»:

«... білім нәтижесі оқушының жеке тұлға ретіндегі рухани дамуымен есептелуі тиіс» - деп айрықша мән берілуінің өзі - оқушылар мен студенттерге шығарма жаздыру әдістемесінің қаншалықты ерекше маңызға ие екендігін көрсетеді. Себебі әдебиетті оқыту оқушы бойында ой мен сезімді ояту болса, ал ой мен сезімнің, психологиялық көңіл күйдің жарыққа шығып, сөз суреті түрінде бейнеленуі шығарма жұмысында өз көрінісін табады. Шығарма жұмысы- оқушылардың көркем туындыға деген қызығушылығын арттырып, логикалық ойлауын дамытады, шығармашылық қиялға және ойын көркем түрде қағазға түсіре білуге баулитын маңызды жұмыстың бірі.

Аталмыш мәселе Қазақстан Республикасы «Гуманитарлық білім беру тұжырымдамасында» «Қоғамды ізгілендіру – XXI ғасырдың табалдырығындағы өркениетті дамудың талабы, мұның өзі әлеуметтік қатынастарды ұйымдастырудың тиімді нысандарына қол жетуіне байланысты болып отыр. Әрі бұл қатынастарда алдымен әлемнің тұтқасы ретінде адам аса айшықтана көрінуі тиіс»- деп көрсетілген. Демек, болашақ ұрпақтың жеке тұлға болып қалыптасуында, оқыту мен тәрбие үрдісінде гуманистік бағыт пен ізгілік мақсаттың көрініс табуы бүгінгі күнгі көкейкесті мәселелердің бірі болып қала береді..

МАЗМҰНЫ

Алғысөз..3

Жалпы білім беретін мектепте оқушыларды шығарма жаздыруға төселдірудің теориялық негіздері

Әдебиетті оқыту әдістемесі бойынша жазба жұмыстарының зерттелу тарихы..6
Әдебиет пәнін оқытудағы жазба жұмыстарының педагогикалық - психологиялық негіздері..24
Жоғары сыныптарда шығарма жаздырудың тәрбиелік ықпалы 44
Тұжырым 59

Оқушыларды жазба жұмысына дайындауда жүргізілетін жұмыс түрлері

Шығарма жазуға үйрету жолдары...64
Оқушыларды шығарма жазуға төселдірудің әдіс-тәсілдері 100
Шығарма жаздырту барысында шәкірттерге ұсынылатын әдеби жаттығулар мен тапсырмалар 116
Эксперименттік байқаулар қорытындысы..136
Тұжырым..146
Қорытынды..148
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі..152